

dövastidning 5:2024

TIDSKRIFT GRUNDAD 1891 · SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Audism genom livet
på turné

Två sidor om SDR:s
omorganisation

Tre frågor till DIK
om tolkbristen

Befria samhället från audism

Nu vid tidningens utgivande pågår det föreställningar runt om i landet med temat Audism genom livet. En stark och tydlig beskrivning av samhällets normer, fördomar och diskriminering mot döva av just anledningen att vi inte hör. Audismen finns i politiska beslut idag som när man beslutar att kommunikation och teckenspråk inte ingår i insatsen inom socialtjänstlagen SoL eller LSS, eller att regioner beslutar om måluppfyllelse för tolktjänsten inte ligger på 100% utan lägre. Strukturell audism är att man beslutar att utsätta döva för diskriminering, ofta utan att ens tänka sig att man gör det. För att komma till rätta med dessa orimliga normer behövs en åttonde diskrimineringsgrund – för just audism.

Audism förekommer i mångt och mycket på alla nivåer, strukturellt, institutionellt och individuellt. Det är mycket som inte är självklart idag. Rätten till utbildningen man vill gå. Att döva inkluderas på arbetsmarknaden i alla yrkeskategorier och positioner. Att man arbetar med att stärka teckenspråket status genom statliga, regionala och kommunala handlingsplaner. Representation av döva inom politiken och offentliga arenor. Detta är bara ett axplock.

För att komma till en förändring behöver vi de klassiska botemedlen som är kunskap, medvetenhet och att våga göra förändringar till det bättre. Steget till kunskap är inte långt – kunskapen finns i närheten av dig. I den närmaste dövföreningen eller föreställningen Audism genom livet, föreläsningar och kurser inom Dövstudier och Audism. Gör ett besök på ett äldreboende där det finns en döv boende som inte har teckenspråk i sin omgivning, ta del av berättelser om uteblivna tolkar vid sjukvårdsbesök, lyssna på dövas upplevelser av att nekas arbete på grund av sin hörsel. Listan kan göras lång. Men du kommer långt om du ser, lyssnar, reflekterar och vill vara med i utrotningen av audism. Välkommen!

Åsa Henningsson
Förbundsordföranden SDR

Innehåll

I korthet	4
Omvända världen	6
3 frågor till DIK	8
Julkryss	9
SDR omorganiserar	10
Hands Down med André	12
En dag på TUFF	14
Mitt yrke: Elin Simonsson	18
Vetenskap: Pseudotecken	20
Förbundsnytt	24
Seniornytt	27
Ungdomsnytt	28
Krönika: Tobias Palmkvist	30

NR 5:2024

SDR/DÖVAS TIDNING
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

SDR Förbundsordförande:
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör:
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Bli medlem: medlem.sdr.org
medlem@sdr.org
Stöd oss: insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org
Webbshop: webbshop.sdr.org
webbshop@sdr.org

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
vastanviksfhs.se

DÖVAS TIDNING
Redaktör och ansvarig utgivare:
Olivia Renner Balkstam
olivia.r.balkstam@dovastidning.se

Form: Formligen.se
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Olivia R. Balkstam
Utebliven tidning: medlem@sdr.org

PRENUMERATION
4 nummer per år 325 kr
mejla: medlem@sdr.org

ANNONSER
annons@dovastidning.se

Upplaga: 2500 ex
Tryck: Risbergs, nov. 2024
ISSN 1402-1978

Dövas Tidning är en Svanen-
märkt tryckprodukt.

Utgivningsplan 2025:
Nr 1: 27 februari
Nr 2: 5 juni (Allt om teckenspråk)
Nr 3: 2 oktober
Nr 4: 11 december

dovastidning.se

Vi gör det möjligt!

**Skräddarsy samtalen
efter dina behov!**

**KOMMUNICERA UTAN HINDER –
MED TERA ÄR DU ALLTID MED I SAMTALET!**

Nyhet!

TERA - autotext, talsyntes, röst och video i en och samma lösning!

För dig som är döv erbjuder TERA enkel bildtelefoni och tal-till-text i realtid – för alla typer av samtal, även när motparten ringer från ett vanligt nummer utan TERA. Använd TERA för att delta i samtal på dina villkor med textning, video och talsyntes som passar dina behov. Kommunicera fritt och tryggt med TERA!

Hur skaffar jag T-Meetings produkter?

Regionen har som uppdrag att erbjuda hjälpmedel för att underlätta din vardag när du har behov av det. Vänd dig till Alternativ telefoni, Hörcentralen eller Habiliteringen för mer information. Observera att regler kan variera mellan olika regioner. Behöver du hjälpmedel i arbetslivet? Ansök via Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Kontakta oss gärna för vägledning!

TERA-Local

TERA-Local är en funktion i TERA som möjliggör direktkommunikation med personer som kollegor, läkare eller kassapersonal, ansikte mot ansikte. Den erbjuder tal-till-text i realtid och även text-till-tal, men är anpassad för samtal i samma rum.

Nyhet!

Nu kan du kommunicera med flera personer samtidigt och namnge deltagarna i samtalet. Tidigare stödde TERA-Local endast samtal med en person, men med TERAs röstigenkänning ser du nu tydligt vem som säger vad – utan behov av extra utrustning. Följ enkelt samtalet och håll koll på varje talare.

**Flerpartssamtal
med TERA-Local!**

4500

Över 4500 tolkuppdrag kunde inte tillsättas på grund av tolkbrist år 2023. Det framgår av DIK:s rapport "Språkbransch i förändring". På s. 8 hittar du en intervju med DIK om rapporten.

■ DOKTORER HEDRAS

Två döva doktorer hedrades i samband med en doktorspromotion den 27 sep. Moa Gärdenfors disputerade den 5 jan. och Nora Duggan den 5 juni. De mottog sina lagerkransar och diplom i Blå hallen i Stadshuset, Stockholm. Att promoveras innebär att man "tas upp" i den akademiska gemenskapen.

Foto: Adam Skrzyszewski

■ PROJEKT ÄLDRE DÖVA

3 749 660 – Så många svenska kronor har Dag Lindeberg beviljats av Riksbankens jubileumsfond för projektet *Äldre döva och hörselskadades teckenspråkskunskaper i Sverige*. Det skriver Institutionen för lingvistik på Stockholms universitets hemsida. Universitetslektorerna Ingela Holmström och Krister Schönström vid Institutionen för lingvistik är medsökande. Resultaten från projektet ska bland annat ge nya insikter om kognitiva och språkliga åldrandemönster hos döva. Dag Lindeberg har en doktorsexamen från University of Texas at Austin i USA och är affilierad forskare på Stockholms universitet. Han är också verksam som vetenskaplig ledare för Svenskt teckenspråkslexikon.

■ FYRA NUMMER NÄSTA ÅR

Från och med 2025 minskas antalet nummer som Dövas Tidning ger ut årligen från fem till fyra. Syftet är istället att satsa på ett större digitalt utbud. Under 2025 produceras ett specialnummer, Allt om teckenspråk, inför SDR:s kongress. Allt om teckenspråk ersätter nr 2. Är du medlem i SDR, SDUF och SDP så får du tidningen som medlemsförmån. Läser du hellre tidningen som PDF? Då kan du välja att få tidningen endast som PDF genom att logga in på SDR:s medlemsportal: medlem.sdr.org.

■ NKJT I GÖTEBORG

Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT) utvecklar en ny verksamhetsgren i Göteborg år 2025, enligt ett pressmeddelande på nkjt.se. NKJT beviljas stöd från Socialförvaltningen Centrum i Göteborgs stad och kommer bl. a. erbjuda samtalsstöd, gruppverksamhet och uppsökande insatser. Man tillhandahåller också expertis till stadens förvaltningar. Den 9 nov. firade NKJT 5-årsjubileum med livesändning och fysiska sammanslutningar i fyra städer för sina medlemmar.

■ DEMENS HOS ÄLDRE DÖVA

Sjuksköterskan Minna Rantapää har i Finland disputerat med en doktorsavhandling om döva med demens. Region Norrbotten har på sin hemsida publicerat en intervju med henne. Doktorsavhandlingens syfte var att ta reda på hur kommunikationen med framför allt familjen och vården fungerar hos döva med demens, och hur kommunikationen kan stödjas. Resultaten baserades bland annat på intervjuer med anhöriga, och analyser av videoinspelningar av samtal mellan boende och personal på ett boende för döva med demens. Hon kom bland annat fram till att ha empati och kompetens i att lyssna, och att ge samtalen mer tid, gav bättre förståelse.

■ EVELINA FÅR RÄTT

Förra hösten förlorade Evelina Lindberg, som har dövblindhet, sitt personliga stöd på 20 timmar i veckan när Piteå kommun ansåg att hon kunde klara sig med vanlig hemtjänst. Förvaltningsrätten beviljade Evelina stöd, medan Kammarrätten gick på Piteå kommuns linje. I slutet av oktober i år beviljades Evelina fyra timmars stöd i veckan av Piteå kommun, något som Evelina menade inte var tillräckligt. I november i år rapporterade SVT Norrbotten, som skrivit om Evelinas fall i flera artiklar, att Förvaltningsrätten nu beviljar henne LSS-stöd. Att bli berättigad LSS-stöd skiljer sig från stöd enligt socialtjänstlagen på så sätt att stödet nu måste uppgå till goda levnadsvillkor, inte endast skäliga. Piteå kommun har tre veckor på sig att överklaga beslutet, men Evelinas jurist Malin Palm hoppas att kommunen inte tar det vidare ännu en gång. "Det handlar om en individuell bedömning i Evelinas fall och därmed inte är av vägledande betydelse för kommunen att driva vidare", säger hon till SVT Norrbotten.

■ MDF FICK PRIS

Malmö Dövas Förening Svenske (MDF Svenske) har vunnit Friskuspriset som delas ut av Malmö stad. På stadens hemsida (malmo.se) skriver de följande motivering: "Genom slogan *Glädje ger kraft* skapar också föreningen den glädje och aktiviteter som medlemmarna önskar. En mötesplats på teckenspråk men som är öppen för alla. Genom sitt engagemang genomförde föreningen dessutom Dövas Dag 2023 med över 2000 besökare och programpunkter såsom workshops, utflykter, underhållning och guidade turer. Något för alla". Den 4 oktober fick MDF Svenske ta emot en check på 25.000 kronor på Föreningsgalan i Malmö.

” – Det här är äntligen ett steg i rätt riktning.

Evelina Lindbergs mamma till SVT

EN KRAMANDE GASTKOMEDI FÖR HELA FAMILJEN

Spöket på Canterville

RIKSTEATERN
crea

AV **JENNY SCHÖLDT OLSÉN**

FRITT EFTER OSCAR WILDES KLASSIKER

REGI **JOEL KANKKONEN & LARS OTTERSTEDT**

MED **JAMILA OUAHID, ROBERT FRANSSON,
JOHAN KANKKONEN & METTE MARQVARSEN**

På turné i Sverige från 18 januari

Biljetter riksteatern.se/spoketpacanterville

Omvända världen ska förändra attityder

Med föreställningen "Audism genom livet" turnerar nu projektet Omvända världen land och rike runt. Men det är inte huvudsakligen kulturintresserade som ska sitta i publiken. Det är beslutsfattare, myndigheter och politiker.

Projektet Omvända världen är ett projekt som ägs av Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), med Riksteatern Crea som samarbetspartner. Projektet pågår mellan mars 2024 och slutar i september 2025. Finansiär är Svenska Postkodlotteriets stiftelse.

Att sprida kunskap och öka förståelsen om teckenspråkets betydelse är projektets syfte, och därför har man bland annat tagit fram föreställningen "Audism genom livet". Det är en teaterpjäs som ska visas för beslutsfattare och politiker runtom i landet. Nu pågår turnén som totalt ska besöka 14 olika städer. I skrivande stund är tre av fjorton städer avklarade.

– Föreställningen har redan blivit så populär. Vi får många frågor om det är möjligt att köpa in den just nu, berättar Camilla Attestål, projektledare för Omvända världen. Vi får se hur det utvecklar sig.

I "Audism genom livet" vägleds man genom olika situationer som drabbar döva, från vaggan till gravan. Allt ifrån att inte få tolk i olika situationer till ensamheten hos döva äldre. Däremellan lärs det ut tecken, och publiken får också möjlighet att interagera. Föreställningen är totalt 45 minuter.

– Politiker och makthavare som har sett föreställningen berättar ofta att de blivit berörda av den, säger Camilla Attestål. Det blandas humor och allvar i föreställningen, vi bjuder på oss själva men är tydliga med vårt budskap.

När man nämner "Omvända världen" kanske en del tänker tillbaka på teaterpjäsen Omvända världen som sattes upp på 70-talet. Enligt Camilla Attestål är likheterna inte många med dagens "Audism genom livet".

– I den gamla pjäsen vände man på rollerna i alla scener så att döva var i majoritet och hörande i minoritet. I "Audism genom livet" gör vi endast detta under en scen.

Förutom att besöka olika städer visas föreställningen bland annat för myndigheter och på MR-dagarna den 14 november.

Omvända världen genomför föreställningarna i samarbete med projektet Dövas Kulturarvscentrum (DKC) och dövföreningarna.

– Det är dövföreningarna och SDR som bjuder in politikerna och makthavarna. Efter varje föreställning är det möjligt att stanna kvar och mingla, och ta del av en liten utställning om dövas situation. Denna utställning knyter an till de olika scener som visas i föreställningen. Detta mingel ger dövföreningarna möjligheter att knyta kontakter med lokalpolitikerna. DKC står för utställningen, berättar Erdem Akan.

– Föreställningen kan ses som ett politiskt verktyg för dövföreningar som kan använda den i argumentationen gentemot sina samarbetspartners, såsom kommuner, regioner och myndigheter i området, tillägger Erdem Akan.

Vad hoppas de att föreställningen ska leda till?

– Vi hoppas på att det svenska teckenspråkets ställning ska stärkas. Att föreställningen leder till reaktioner på såväl kommunal nivå som myndighetsnivå, säger Erdem Akan. Vi vill sätta begreppet "audism" på kartan.

– Att det leder till en ökad kunskap och förståelse kring hur vi döva har det i samhället, fortsätter Camilla Attestål. De flesta makthavare förstår kanske att det kan vara tufft som döv, men inte hur tufft. Efter föreställningen får de en ökad medvetenhet om vad audism är.

SDR vill att audism ska bli en åttonde diskrimineringsgrund. I dagsläget finns sju.

– Idag blir det ofta fokus på "behovet" av teckenspråk. Vi säger snarare "rätten" till teckenspråk, betonar Camilla Attestål.

Möt skådespelarna bakom "Audism genom livet"

Skådespelarna på scenen heter Rebecca Drammeh, Silja Lamhauge och Amina Ouahid. De har alla scenvana sedan tidigare. På scenen är stämningen lätt och glad trots att det är tuffa ämnen som lyfts. Har att skådespela i Audism genom livet väckt känslor hos dem?

– Självklart har det varit jobbigt för man har ju också egna erfarenheter av audism precis som så många andra. Frustrationen har funnits där sedan innan, så det känns skönt att kunna nå ut med budskapet till politikerna. Samtidigt måste vi lägga våra egna känslor åt sidan när vi interagerar med publiken. Det är dubbla känslor, men vi tar stöd av varandra innan och efter

Erdem Akan och Camilla Attestål från projektet *Omvända världen*. Foto: Olivia Renner Balkstam

föreställningarna. Att skratta tillsammans är ett sätt att orka, säger Rebecca Drammeh.

– Många av de saker som vi har lyft på scenen kände jag ”typ” till innan, men nu vet jag mer noga. Jag har också känt en frustration över situationer som dessa, och därför är det perfekt med den här föreställningen. Genom den får jag kanalisera min frustration, säger Silja Lamhaug.

– När jag läste manuset fanns det situationer i den som var helt nya även för mig, och som jag reagerade starkt över. Min känsla är och var att vi måste göra något, säger Amina Ouahid.

Trion blir tillfrågade om de har fått vara med och påverka innehållet i föreställningen.

– Regissörerna har velat att vi ska vara med och bidra med våra erfarenheter. Vi fick vara med och tillföra vår egen krydda. Det har varit ett samspel mellan alla i produktionen, vilket har varit roligt, menar Rebecca Drammeh.

– Samtidigt finns det ju många fler saker vi vill lyfta, men föreställningen är ju 45 minuter. Vi har fått sätta vår egen prägel på våra karaktärer och vara oss själva till viss del, vilket är en unik situation. Jag är stolt och glad över de konstnärliga idéer som jag har bidragit med, och att regissörerna har gett oss ett så stort förtroende, berättar Amina Ouahid.

Silja Lamhaug är den enda hörande på scen, och hennes roll är bland annat att översätta mellan tal och svenskt teckenspråk.

– Det kan nog lätt bli så att de hörande publikdeltagarna ”tyr sig” till mig eftersom jag också är hörande, och då måste jag vara tydlig och hänvisa dem till Amina eller Rebecca. “Nej nej, prata inte med mig”, skrattar Silja Lamhaug.

– Det är lite annorlunda jämfört med andra produktioner. Där följer tolken ofta manuset, medan Silja i Audism genom livet blir

Skådespelarna Amina Ouahid, Silja Lamhaug och Rebecca Drammeh på scen. Foto: Gabriel Bernhardsson

mer som en livetolk. Hennes röstläge följer hur vi tecknar, och det kan skilja sig lite från tillfälle till tillfälle. Om jag tappar bort mig så följer hon ändå hur jag tecknar. Hon är både livetolk och skådespelare, det är imponerande, säger Amina Ouahid.

På scenen bjuds enstaka hörande publikdeltagare upp på scen för att läsa upp repliker ur ett manus.

– Om ingen räcker upp handen först får man gå på känsla när man väljer vem som ser ut att vilja axla den rollen. Interaktionen med publiken har fungerat bra hittills, säger Rebecca Drammeh.

– Det blir mycket interaktion i de stunderna, och man måste hålla i och fortsätta vara i sin karaktär. Samtidigt kan publikdeltagarna hoppa över enstaka repliker eller lägga till egna ord, som vi får förmedla till oss genom Silja. Därför måste vi vara alerta för att kunna svara rätt, och inte bara förlita oss på manuset. Det kan bli lite improvisation men det är kul, säger Amina Ouahid.

Vad hoppas trion att föreställningen ska väcka för känslor hos publiken?

– Att det enda vi vill är att få vara medborgare på samma villkor med lika rättigheter som vem som helst. Det kanske är lätt att få för sig att vi kräver massor av saker, men det gör vi inte, betonar Amina Ouahid.

– Jag hoppas att de känner att de måste göra något nu. Inte om tio år, inte om femton år. Att de åtminstone reflekterar över vad de kan bidra med för att förändra saker. Attityd och bemötande är nyckeln till allt, säger Rebecca Drammeh.

Text: Olivia Renner Balkstam

FAKTA

Manusförfattare: Florian Tirnovan
Regissörer: Debbie Z. Rennie och Lars Otterstedt
Skådespelare: Amina Ouahid, Rebecca Drammeh och Silja Lamhaug
Scenografi: Lars Otterstedt
Kostymdesign: Debbie Z. Rennie

Anna Troberg, förbundsordförande DIK.

3 frågor

Foto: Alexander Donka

Fackförbundet DIK är för de som arbetar eller studerar inom kultur, kommunikation och kreativ sektor. I september i år släppte de rapporten "Språkbransch i förändring" som baseras på en enkät som genomfördes under våren 2024. Personer som arbetar med språk på olika sätt, bland annat översättare, redaktörer och teckenspråkstolkare, har svarat på frågorna i enkäten. DT har per mejl ställt tre frågor till Anna Troberg, förbundsordförande i DIK, om de delar av rapporten som berör teckenspråkstolkars situation.

1. Ni har släppt en rapport och av den framgår att över 4500 tolkuppdrag inte kunde tillsättas under 2023 på grund av brist på teckenspråks- och dövblindtolkar. Vad beror denna brist på?

– Bristen beror på flera olika saker. Det avsätts för lite resurser till tolkning ute i regionerna. Dessutom finns det för få tolkar. Dessvärre riskerar denna situation att bli värre, då det utbildas färre och färre teckenspråks- och dövblindtolkar, bara 23 under 2023. Samtidigt som många existerande tolkar funderar på att byta jobb på grund av låga löner och dålig arbetsmiljö. Tolkare tvingas ta fler och fler uppdrag och förlorar därmed värdefull tid för förberedelser och återhämtning. Läget är akut.

2. Rapporten visar också att det finns stora variationer. Var du bor kan påverka möjligheterna att få teckenspråks- och dövblindtolk. Varför skiljer det sig åt i regionerna?

– En orsak är att antalet tolkanvändare är olika många i olika regioner och att de resurser som avsätts till regionerna inte är relaterade till hur många tolkanvändare som finns i regionerna. Det är naturligtvis inte hållbart. Alla som behöver hjälp ska kunna få det oavsett var de råkar bo i landet.

3. Rapporten lyfter också teckenspråks- och dövblindtolkars villkor. 43% i denna grupp har under de senaste två åren funderat på att byta yrke, på grund av dåliga villkor och löner. Vem bär ansvaret för att lösa detta?

– Ansvaret vilar ytterst på politikerna och arbetsgivarna. Regeringen måste höja statsbidraget till tolktjänsten och huvudmannskapet måste läggas på staten så att det blir mer likvärdigt och sammanhållet. Arbetsgivarna (dvs. regionerna och de privata tolkbolagen) måste också ta sitt arbetsgivaransvar och se till att alla får tid till förberedelse inför och återhämtning efter uppdrag, och tillgång till kompetensutveckling så att tolkarna inte behöver känna sig pressade att ta uppdrag som inte matchar deras kompetens. Detta är frågor som måste lösas och från fackets sida kommer vi att fortsätta att driva på.

Rapporten finns att läsa i sin helhet på dik.se.

Text: Olivia Renner Balkstam

FOTO: BIGSTOCK

BETALNING FÖR SVEK	ARENA I GBG	FÖLJER NIE	VÄL-UPPFOSTRADE	GJORD MED NÅL		EN BIT AV DET HELA		ENSAM-RÄTT	ICKE	GRIS
				HON BEUNDRAS						
SPELAREN								VISST! TAR FOTON		
			FÖRSTÄNDIG VILANDE						BLÅSA UPP	
KÅMPADE		SNABBA PÅ PADDLAR				UPPEHÅLL TEORIN				
					LÄRLING KNUFF SOM KUPP					BLAD-DRYCKER SOM MAN BRYGGER
BOY TILL SJÖSS	MÅTT SOM ÄR TVÅ FÖT		TRUMF-KORT SKRIN				CERE-MONI HUND-SORT			
IN-TYGADE		SUCKA TUNGT						DONERA		
SAGT NEJ						TITTAR I KRISTALL-KULAN				

©Bulls

Julkryss med vinster!

Vill du vara med och tävla i DT:s julkryss? Du kan vinna ett SuperPresentkort från GoGift värde 350 kr. Presentkortet är digitalt och skickas per mejl.

Skicka in din färdiga lösning till oss tillsammans med ditt för- och efternamn och e-postadress per mejl till redaktionen@dovastidning.se eller per brev till:

Dövas Tidning
Sveriges Dövas Riksförbund
Rissneleden 138
17457 Sundbyberg

OBS! Det räcker inte att endast skicka in orden som bildas i de gulmarkerade rutorna, vi behöver få in hela lösningen för att du ska kunna vara med och tävla.

Vi behöver ditt svar senast den 12 januari. Bland de rätta lösningarna lottas två vinnare fram som får varsitt SuperPresentkort värde 350 kr på mejlen. Vinnarna meddelas på dovastidning.se under vecka 3.

Du kan också lösa julkrysset digitalt på dovastidning.se.

Genom att delta i tävlingen godkänner du att vi delar ditt namn och din e-postadress med GoGift som ägs av Egmont, i syfte att få present-kortet skickat till dig. Du behöver vara över 18 år för att delta.

Foto: GoGift

Namn: .....

.....

E-postadress: .....

.....

SDR omorganiseras

– så blir den nya organisationen

I början av sommaren meddelade Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) genom sina sociala kanaler att en omorganisation tagit sin början. Syftet är att stärka det intressepolitiska arbetet. I september avslutades förhandlingarna och SDR har därmed presenterat en ny organisation. I denna kartläggning ger både SDR och fackklubben SDR Unionen sina tankar om den nya organisationen.

FAKTA

- SDR minskar antal fasta tjänster från 10 till 9.
- Tre tjänster försvinner och tre nya skapas inom intressepolitikområdet.
- De redan existerande tjänsterna får justeringar i arbetsbeskrivningen.
- Generalsekreterarens tjänst, projektanställda och externa tjänster påverkas inte av omorganisationen.

3 frågor till SDR

1. SDR har genomfört en omorganisation för att satsa på det intressepolitiska arbetet men också för att man sett över personalkostnaderna. Hur kommer det sig?

– Förbundsstyrelsen fick i uppdrag av kongressen 2021 att se över förbundets fasta kostnader – framför allt lokal- och personalkostnaderna. Därför flyttade förbundskansliet till mindre och mer ändamålsenliga lokaler i september 2022. Nu har förbundsstyrelsen gjort en organisationsöversyn och bedömt att en omorganisation är nödvändig. I omorganisationen avser förbundsstyrelsen att förstärka den intressepolitiska verksamheten i ett långsiktigt och hållbart perspektiv.

2. Tio tjänster blir nio, och några tjänster finns inte längre kvar eller har förändrats. Vem kommer utföra det arbete som tidigare ingick i de tjänsterna?

– Förbundets ordinarie bemanning har hittills bestått av tio tjänster men en av tjänsterna (intressepolitisk strateg) har varit vakant sedan maj 2023. Vi har i stället gjort specifika satsningar genom exempelvis köpta tjänster under en viss tid med fokus på

sociala medier och intressepolitiskt arbete. Med denna bakgrund baseras vår nya organisation på nio tjänster, varav tre tjänster försvinner. Dessa är administratör och översättare, webbredaktör och koordinator med säljansvar.

I den nya organisationen förstärks det intressepolitiska arbetet genom tre tjänster; en intressepolitisk sekreterare och två intressepolitiska handläggare. De två sistnämnda tjänsterna har utannonserats, liksom en tjänst som kommunikatör. Under vårt övergångsarbete kommer vi att se över de uppgifter som ingick i de tre tjänster som nu inte finns kvar för att lösa dem på annat vis. Det kan vara att uppgifterna läggs på en annan tjänst i organisationen eller genom köpta tjänster.

3. Kommer omorganisationen att påverka SDR:s ekonomi?

– Vi ser detta som nödvändigt, både för förbundets uppdrag och ekonomi, och är väl införstådda i att en omorganisation både tar pengar och tid i anspråk. Men vi är övertygade om att förbundets kärnuppdrag – det intressepolitiska arbetet för dövas rättigheter och teckenspråkets ställning – kommer att stärkas på sikt. Vi vill också ta tillfället i akt att rikta ett stort tack för den förståelse och respekt som visats för våra anställda under omorganisationen.

*Åsa Henningsson, förbundsordförande,
Julia Kankkonen, generalsekreterare*

3 frågor till SDR Unionen

Dessa fasta tjänster fanns i den gamla organisationen:

- Generalsekreterare (100%)
- Kommunikatör (100%)
- Förenings- och ekonomikonsult (100%)
- Personal- och ekonomiadministratör (100%)
- Koordinator med säljansvar (100%)
- Projekt- och ekonomikoordinator (100%)
- Redaktör (100%)
- Administratör och översättare (100%)
- Webbredaktör (100%)
- Intressepolitisk strateg (100%)

Dessa fasta tjänster finns i den nya organisationen:

- Generalsekreterare (100%)
- Kommunikatör (100%)
- Ekonomiansvarig (100%)
- Projekt- och ekonomikoordinator (100%)
- Förenings- och ekonomiadministratör (100%)
- Intressepolitisk sekreterare (100%)
- Intressepolitisk handläggare (100%)
- Intressepolitisk handläggare (100%)
- Redaktör (100%)

1. Hur ser ni på den nya organisationen?

– En förändring är alltid en förändring. Det påverkar personalen och organisationen på olika sätt när personalstyrkan förändras och minskas till nio tjänster. Med den nya organisationen blir det en förstärkt och stabil lösning kring det intressepolitiska arbetet, vilket vi i fackklubbsstyrelsen SDR Unionen tycker är bra. Dock tappas värdefull kompetens och lång erfarenhet inom andra områden. Förhoppningsvis blir omorganisationen till sist en positiv förändring för SDR:s bästa.

2. Förhandlingarna har pågått sedan innan sommaren. Hur har processen varit?

– Det har varit intensiva förhandlingar som tagit mycket tid och energi från oss i fackklubbsstyrelsen. Processen har även inneburit olika utmaningar, som att genomföra processen inom rimlig tidsplan och hantera olika

frågor i samarbete med arbetsgivaren. Det har också genomförts en risk- och konsekvensanalys tillsammans med arbetsmiljöombudet. Under hela processen har vi haft stöd från Unionens ombudsman centralt vilket varit värdefullt för oss.

3. Vill ni tillägga något?

– Det har varit en tuff och lärorik resa där vi på kort tid försökt göra vårt bästa för våra kollegor och medlemmar. Vi förstår också mer hur viktigt det är med fackligt arbete på en arbetsplats och att vara medlem i ett fackförbund. Vi är också medvetna om att det har varit några omorganisationer på ganska kort tid och hoppas att denna omorganisation leder till att SDR blir en hållbar organisation och en attraktiv arbetsplats.

*Pontus Degsell, fackklubbsordf.
Charlotte Gustavsson, vice ordf.
Therese Rollvén, sekreterare*

Vi har öppet som vanligt under jul- och nyårhelgen.

Stödsamtal på digitala joutren

Måndag: 11:00 – 13:00

Torsdag: 19:00 – 21:00

eller mejla stod@nationellkvinnojour.se

God fridfull jul och Gott nytt år
önskar
NKJT styrelsen och kansliet

**NATIONELL KVINNOJOUR
OCH STÖD PÅ TECKENSPRÅK**

www.nkjt.se

Barn- och ungdomsjour
på teckenspråk

Är du mellan 6-21 år?

Chatta med oss på
måndagar och torsdagar 18:30-20:30!

Vi har öppet som vanligt under
hela jullov!

Video- och
textchatt

Mejl

Frågelåda

www.boujt.se

Hands Down med André

Det teckenspråkiga norska klädmärket Hands Down har tagit stora kliv framåt senaste året. Men vem är André och vad driver honom?

André Roine Rugseth har startat ett klädmärke.

Personen bakom Hands Down är André Roine Rugseth, en 36-årig ambitiös entreprenör från Oslo som är gift och pappa till tre barn. Han gick på dövskolan i Vetland, Oslo, och har alltid haft ett aktivt liv, bland annat genom att spela futsal och tävla i snowboard för döva vid Deaflympics i Ryssland. Vänner beskriver ofta honom som ständigt på språng, nytänkande och ärlig.

När jag frågar hur Andrés karriärresa tog sin början, ler han och berättar att han började med att studera 3D Motion Graphics och hoppade därefter till att jobba med reklam för ett sminkmärke.

– Jag lärde mig en hel del om smink, skrattar André.

Sedan började han arbeta på ett teckenspråkigt mediebolag i över 10 år i roller som grafisk designer, språkkonsult och regissör.

– Men nånstans kände jag att jag ville ta mig an nya utmaningar, så jag började studera entreprenörskap, berättar han.

Efter kandidatexamen återvände han kort till mediebolaget, men längtan efter att skapa något eget växte. Han sade upp sig utan någon plan B och åkte till Festival Clin d’oeil i Reims, Frankrike. Året var 2022. Där pratade han mycket med en vän som också var designer.

– Alldeles fylld av inspiration började jag designa de nya klädidéerna så fort jag kom hem. Så föddes Hands Down!

Det skulle bara handla om fyra t-shirts, men han fick mersmak och det utvecklades till något större. Andrés naturliga intresse för kläder fanns redan där och kryddade på det hela.

Med en tydlig vision startade André upp ett aktiebolag med målet att skapa ett modernt klädmärke med fokus på teckenspråk.

Men varför just Hands Down? Namnet symboliserar Andrés starka vilja att tänka nytt, utan att låta sig fastna i gamla tankemönster som han ofta såg hos andra. Uttrycket ”hands down”, brittisk slang för ”not much effort” – som från början användes inom hästkapplöpning för att beskriva en överlägsen seger – blev inspirationen för att visa att teckenspråk kan vara en självklarhet för alla.

– Min poäng är att jag har en stark tro på att alla människor kan lära sig teckenspråk, mer eller mindre. Bara gör det. Lär dig teckenspråk, menar André.

Företaget grundades 2022 men det var först 2023, när de första kläderna levererades från Portugal, som försäljningen kunde klickas igång på riktigt.

– Jag ville göra allting rätt från grunden, föra ordentliga dialoger med olika parter och jobba djupare med märket. Det

är inte bara ett klädmärke utan ett varumärke för teckenspråk, visuell kommunikation och samband mellan människor. För mig är det viktigt att allt skapas med noggrannhet från A till Ö, även om det tar mycket längre tid. Detta gäller företagets budskap, plaggens mått, färgval, produktkvalitet, design, vilka företag som faktiskt är bra och så vidare, säger han.

André driver företaget själv hemifrån. Det är fortfarande en hobby vid sidan av hans jobb som frilansare inom media. Han har tre supportrar som står honom nära och bidrar på många områden. Det är Martin Berhovde, Guro Rugseth och Kaia Rugseth. Alla har sina specialområden och kompletterar där André har sina brister. Dessutom berättar han att han har flera fantastiska personer som ställt upp och bidragit mycket på olika sätt.

En av de största utmaningarna hittills har varit hans dövhet. André berättar att han helt ärligt blev tagen på sängen av hur många bromsklossar som fanns på vägen.

– Jag insåg för första gången att jag var funktionshindrad när jag startade ett eget aktiebolag. Innan dess ansåg jag mig alltid vara jämställd med hörande. Det är kanske lite orealistiskt att tänka så, men jag kände och trodde på det tills jag startade företaget. Lite tråkigt att säga det, men det är sanningen för mig, säger André.

Han insåg att döva går miste om så mycket, allt från begränsat nätverk till kommunikationshinder. Han beskriver den här branschen som att kasta sig ut i havet och kämpa bland hajarna. Det är hög konkurrens och knappt någon som vill lägga sin tid på att stanna upp och försöka anpassa sig till en döv person.

– Men trots det har jag snabbt accepterat mina hinder. För vad kan jag göra, sitta ner och gråta? Därför väljer jag hellre att acceptera att jag är funktionshindrad och gå vidare med klädmärket för att leta efter möjligheter och hur jag kan använda det till min fördel, berättar André.

Han lyfter att det vore underbart att få utbyta erfarenheter och kunskaper med fler döva företagare, inte bara i Norge utan även i andra skandinaviska länder. Även om man kanske inte jobbar med samma saker förstår man varandra och de gemensamma utmaningar man möter.

Responserna har varit fantastiska, säger André. Hands Down hade i början mestadels döva engångskunder. Men allteftersom företaget växte, hade även skaran med hörande kunder expanderat och vuxit sig mer stabil.

– Företaget är ju så litet så jag försöker balansera tecken- språkets budskap med visionen om att kläderna ska passa en så bred kundskara som möjligt. Hittills har hörande älskat dem och det har gått utomordentligt bra, berättar han.

Flera döva har reagerat positivt men många har också ifrågasatt varför han ville skapa ett klädmärke. André menar att folk pekar på hur svårt det är att lyckas bra i den branschen. Men han gör inte det främst för att slå igenom stort utan för att ha kul.

– Om det en dag skulle visa sig att det inte funkar längre, så innebär det inte att jag har misslyckats. Jag har haft kul och lärt mig mycket under processen. Jag kommer även bära med mig den självinsikten om att jag kan så mycket mer än vad jag själv och andra tror, säger André.

Julen närmar sig med stormsteg och för Andrés del är det snart en inplanerad julmarknad i dövkyrkan, som är öppen för alla, teckenspråkiga som icke-teckenspråkiga. Han hoppas få försäljningen på topp inför julen. Det har varit en jämn och fin

försäljningsutveckling ända från starten till idag, även om det är svårt att förutspå saker då företaget fortfarande är så ungt.

– Men precis innan sommaren har försäljningen gått särskilt bra, under maj och juni, berättar han.

Parallellt med onlineförsäljningen via hemsidan har André tagit sikte på marknader där han kan sätta upp stånd och sälja kläderna. Drömmen för framtiden är en fysisk butik som folk kan gå till. André ler och säger att företagare behöver tänka stort och orealistiskt ibland. Vi får se!

– Jag har fått väldigt fin feedback av både döva och hörande och kläderna är av bra kvalitet. Så det som behöver jobbas på är kontaktnätverket. Det betyder allt inom denna bransch, menar han.

Hans främsta tips till döva som haft tankarna på att skapa företag är att bygga ett ordentligt kontaktnätverk och våga utbyta erfarenheter med andra. Det går inte att enbart jobba ensam och behålla allt för sig själv. Man måste våga vara öppen för samarbeten, till exempel genom att ge feedback, utbyta idéer, visioner, tips och så vidare.

– Ensam är inte stark. Det kan vara svårt, konkurrerande och blottande för döva att dela med sig till andra döva då vi är en så liten grupp. Men försök att dela med dig till andra likasinnade och våga lita på att andra har goda tankar, uppmanar André.

André är mest stolt över att han vågade starta upp ett företag och tackar alla personer som stöttat honom längs vägen men också det fantastiska döv- och teckenspråkssamhället som visat stor uppmuntran och stöd. Han hoppas få se fler modiga döva företag i framtiden.

Text: Martina Kvist. Foto: Privat

Visit
Möt det smarta hemmet

Ditt hem är din borg. Det är där du sover, umgås med familjen och känner dig trygg. **Visit** ger dig kontroll över allt som händer hemma och är lätt att anpassa efter dina behov. Systemet erbjuder de senaste hörhjälpmedlen för dörr- och telefonsignal, pålitlig babyvakt och brandvarnare av högsta kvalitet.

bellman.com/sv/vara-losningar/visit

Du kan också få dina Visit notiser direkt i mobilen. Ladda ner appen till din telefon.

Lärare Christine Liljedal.

Fiyori, Aziza och Rama.

En dag på TUFF:

Där teckenspråket förändrar familjers liv

TUFF är teckenspråksutbildningen som öppnar dörrarna till bättre kommunikation för föräldrar till döva barn. Här är en plats där utmaningarna möts med både skratt och tårar, där varje tecken räknas. Men räcker de 240 timmar som föräldrarna får? DT har besökt TUFF-utbildningen i Örebro och sett hur kampen om kommunikationen ser ut för många föräldrar.

Det är en vanlig onsdag morgon i ABF:s lokaler i Örebro när DT besöker TUFF-utbildningen. I ett av rummen sitter sju föräldrar till döva barn som alla har ett gemensamt mål; att lära sig teckenspråk. På ytan kan det se ut som vilken kurs som helst, men för dessa föräldrar betyder den allt. Läraren Christine Liljedal hälsar välkommen. Föräldrarna kommer från olika språkliga bakgrunder. Utbildningen drivs av Västansviks Folkhögskola och finns på olika platser i Sverige. I Örebro har TUFF två grupper som fördelas efter deltagarnas förkunskaper i svenskt teckenspråk. Gruppen som DT besöker har sin kurs en gång i månaden.

Inför lektionen har bilder delats ut och deltagarna får i uppgift att beskriva vad de ser, utan att använda rösten. Christine har som princip att allt ska ske på teckenspråk under lektionstid, oavsett deltagarnas kunskaper. Hon berättar att hon i den här gruppen ofta använder bilder, eftersom flera av deltagarna inte vet vad de svenska orden betyder. På en av bilderna ses en pojke som sparkar en blomkål i stället för en fotboll. Fiyori, en av deltagarna, tecknar försiktigt: "Pojke...spelar...fotboll...blomkål? Fel!" Gruppen tittar på läraren och undrar hur blomkål tecknas. Christine svarar

med tecknet för "blomma" och bokstaverar kål och frågar sedan gruppen om det finns något annat man ska sparka? "Ja, fotboll!" tecknar deltagarna entusiastiskt. På så sätt har de lärt sig två nya tecken; blomkål och fotboll.

Inte bara språkliga utmaningar

Men så enkelt är det inte alltid. Christine berättar att nivåerna skiljer sig mycket bland deltagarna. För några är det första gången de tecknar, medan andra är rutinerade. Aziza, en annan deltagare berättar att hon kommer från Afghanistan och påbörjade sin TUFF-resa för längesen, men fick avbryta på grund av jobb i tre år. Nu är hon tillbaka, efter att ha blivit arbetssökande. "Man tappar så snabbt, teckenspråk är en färskvara," suckar hon. Flera i gruppen kämpar också med kommunikationen. Anwar och Luma, ett gift par från Irak, berättar att de upplever svårigheter kring att kommunicera med sitt döva barn eftersom deras svenska- och teckenspråkskunskaper fortfarande är begränsade. Men de kämpar vidare, precis som de övriga i gruppen.

TUFF ger föräldrarna 240 timmar – men hur långt räcker det egentligen? Deltagarna är överens om att de tycker att det är för lite. Christine bekräftar och skakar på huvudet när hon säger att "det är som att försöka lära sig ett helt nytt språk på sex veckor". Hon jämför med Norge, där föräldrarna får 1 600 timmar, eller med Finland där timantalet är nästan obegränsat. Och vad händer när timmarna är slut? För att undvika det och sprida ut timmarna försöker flera föräldrar att spara sina timmar genom att bara komma varannan gång eller bara på halvdagskurser för att timmarna ska räcka under en längre period. Det finns en frustration hos föräldrarna när Christine berättar om Norges och

Finlands timmar. ”Här i Sverige har vi 240 timmar per förälder, fördelat på 18 år!” säger Christine och tillägger att de timmarna ska räcka till undervisning samt läger och temadagar. Hon berättar att idag har de ungefär 50 föräldrar som har slut eller nästan har slut på sina timmar. Något som Christine dessutom har mycket svårt att förstå är att om föräldrarna får ett till dövt barn så får föräldrarna inga nya timmar. Så om föräldrarna har gjort slut på sina timmar för första barnet kan inte det andra barnet få delta på läger och familjedagar.

Föräldrar som Fiyori, Aziza och Rama vittnar också om de praktiska utmaningarna. Hur förklarar man för arbetsgivaren att man behöver ledigt för att gå en kurs? Eller hur förklarar man för barnens förskola att man behöver fler timmar barnomsorg för att kunna gå på kurs? De menar att många chefer har svårt att förstå hur viktig denna utbildning är. TUFF-utbildningen är på dagtid vilket oftast innebär att föräldrarna måste ta ledigt.

En frustrerande kamp för syskonen

Det är inte bara föräldrarna som påverkas. Syskonen till de döva barnen hamnar ofta i skymundan. Fiyori berättar att hon har ett dövt barn på Birgittaskolan och valde att placera ett yngre syskon som är hörande på Klöverängens förskola i Örebro, där det finns teckenspråkiga avdelningar. Detta för att syskonet ska få teckenspråket i vardagen. En bra lösning som skulle upprepas ett år senare när ytterligare ett syskon i familjen skulle börja förskolan, trodde Fiyori. Det visades sig att det andra syskonet inte fick plats. Resultatet blev dessvärre att familjen blev tvungna att flytta även det första syskonet till den förskola som det andra

Mouhammad, Anwar och Luma.

syskonet fick plats på, för att kunna lösa logistiken med hämtning och lämning. Det blev helt enkelt för svårt att lämna och hämta de tre barnen på tre olika ställen. I och med det beslutet försvann möjligheten för syskonerna att få teckenspråk i en naturlig teckenspråkig miljö.

Aziza, som har två döva barn, kämpar med kommunikationen hemma och önskar att hennes andra hörande barn kunde få tillgång till teckenspråk på daglig basis för att kunna kommunicera med sina äldre syskon. Fiyori och Aziza menar att Örebro kommun behöver fundera över prioriteringsordningen, att hörande syskon till döva barn som söker förskoleplacering på Klöverängen bör ges förtur.

Sju föräldrar har idag tagit ännu ett steg i sin strävan att lära sig sina barns språk, det svenska teckenspråket.

Text & foto: Mona Riis

DÖVSTUDIER

SENIOR

STEG 1 & 2:
24 - 28 mars

STEG 3:
21 - 23 maj

ANHÖRIGA

11 - 13 april

ALLA

STEG 1:
29 - 31 januari

STEG 2:
12 - 14 mars

STEG 3:
21 - 23 maj

Västanviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

BRISTER I DIGITAL KOMPETENS

VAD ÄR HEMKNAPP,
WEBBLÄSARE OCH
MOLNET?

VAR ÄR APPSKÄRMEN/
APPBIBLIOTEKET?

HUR ANVÄNDER JAG
TIMERN OCH SKRIVA
ANTECKNINGAR I
SMARTMOBILEN?

HUR HÄMTAR JAG NYA
APPAR OCH INSTALLERAR
DESSA I SMARTMOBILEN?

Känner du igen dig? Det är mycket att hålla reda på som ord och begrepp, veta hur jag navigerar i smartmobilen och kunna ta del av olika verktyg och tjänster som finns i apparna.

I dagens samhälle krävs det att man har en viss grundkunskap om smartmobilen för att kunna ta del av det utbud av tjänster som finns i samhället.

Att inte ha grundkunskapen brukar man kalla för brister i digital kompetens och ofta är det kunskapsluckor som behöver fyllas. Att vara osäker kan leda till att man blir orolig, frustrerad och hamnar i beroendeställning till andra. Så ska det inte vara.

HUR LÖSA PROBLEMET HÄR OCH NU?

Hur fyller vi kunskapsluckorna och ser till att få en grundkunskap? Det är flera olika områden att lära sig och är inget man lär sig på en dag. Man behöver ta lite i taget och ta det steg för steg. Få ta det i sitt eget tempo och nivå. Och viktigast är att det är aktivt deltagande - att man gör praktiska övningar med sin egen smartmobil. Det blir då typ en kurs som behövs.

DIGIDÖV SMÅKURS

I en DigiDöv småkurs träffas man fyra tillfällen en gång i veckan 2 x 45 min och är en grupp på tre deltagare som är på ungefär samma nivå. Kurstempot anpassas efter gruppen. DigiDöv-guiden lär ut och visar med en surfplatta och deltagarna använder sina smartmobiler.

För de som inte har egen smartmobil finns det möjlighet att få låna en DigiDöv surfplatta.

Innan en kurs startas behöver deltagarna göra ett test för att komma med i en kurs som stämmer överens med sin egen nivå.

Räcker det med en kurs för att få grundkunskapen? Ju fler kunskapsluckor du har desto fler kurser behöver du.

LÄROMATERIAL

DigiDöv-guiderna använder DigiDöv läromaterialet som består av instruktionsfilmer som finns i DigiDöv webbplatsen och med hjälp av det vet de vad de ska lära ut och ta det steg för steg i kurserna.

DEM ÄR DIGIDÖV-GUIDE?

Det kan vara flera olika aktörer. På ett ställe kanske ett bibliotek erbjuder kurser och använder DigiDöv läromaterialet. Ett annat ställe kanske en döv volontär ställer upp och lär ut.

VILL DU LÄRA DIG MER OM SMARTMOBILEN?

Ta kontakt med din närmaste dövförening och fråga om det finns DigiDöv kurser i närheten. Om det inte gör det är det viktigt att du berättar för föreningen att du vill lära dig mer om smartmobilen.

VILL DU BLI DIGIDÖV-GUIDE?

I DigiDöv webbplatsen finns en introduktion om hur du blir en DigiDöv-guide. Ta kontakt med din närmaste dövförening och berätta att du kan ställa upp som DigiDöv-guide och börja hålla DigiDöv småkurser.

Elin Simonsson är nyexaminerad apputvecklare. Foto: Olivia Renner Balkstam

Elin valde teknikbranschen

I alla nummer av DT under 2024 kommer vi att utforska vilka yrken och utbildningar döv-Sverige har valt. Häng med i olika karriärval och livshistorier. I detta nummer möter vi Elin Simonsson, 30, som nyligen tagit examen som applikationsutvecklare på yrkeshögskolan.

30-åriga Elin Simonsson är född och uppvuxen i Stockholm. Privat gillar hon att sticka, läsa böcker och träffa vänner. På frågan hur hon tror att hennes vänner skulle beskriva henne säger hon:

– Troligen skulle de svara att jag är lugn, har bra tålmod och gillar goda samtal, särskilt med de som jag känner.

Under grundskoletiden, då hon gick på Manillaskolan, hade hon ingen bestämd uppfattning om vad hon ville arbeta med. När det vankades val av gymnasieprogram stod valet mellan samhällsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet på Riksgymnasiet.

– Jag visste tidigt att jag ville arbeta med människor i någon form, säger hon.

När Elin efter gymnasiet började arbeta som resurspedagog inom särskolan (reds anm: idag anpassad grundskola) och senare förskolan väcktes ett nytt intresse.

– De delar av jobbet som inbegrep IT och teknik intresserade mig. Vi använde smartplattor, projektorer och så vidare. Jag fick ansvaret för att sköta IKT (reds anm: informations- och kommunikationsteknik). Privat har jag varit den som mina vänner vänder sig till om de stött på tekniska problem.

Detta fick Elin att börja fundera på ett arbete inom teknikspåret. Men teknikbranschen är oerhört bred, och valmöjligheterna stora.

– Jag har en kompis som har läst apputveckling, och frågade honom för att få mer information om yrket. Det lät väldigt intressant.

På den vägen var det. Elin bestämde sig hösten 2022 för att söka till olika tekniska YH-utbildningar, bland dem apputvecklare. Det blev också applikationsutvecklartutbildningen på IT-Högskolan i Liljeholmen som hon kom in på.

– ”Vi kör”, tänkte jag. Skulle jag inte trivas skulle jag alltid kunna hoppa av. Men ganska tidigt i utbildning insåg jag hur roligt det var. Det var precis det jag hade sökt efter. Att samarbeta med andra och lösa problem var det bästa med utbildningen.

Tillgänglighetsanpassningarna tycker hon har fungerat riktigt bra.

– I början var jag lite orolig för hur det skulle lösa sig med tolk, för när jag kom in var det bara två veckor kvar tills utbildningen skulle starta. Men de hade ju

skyldighet att ordna tolk till mig, och det var inga problem alls. De ordnade allting. Första dagen, på uppropet, var tolken där.

Applikationsutvecklartutbildningen som Elin gick på handlade om att lära sig att ta fram appar för mobiler och plattor. För att skapa appar behöver man arbeta med programmeringsspråk, design och användarupplevelse, men också kunna felsöka och lösa buggar som uppstår under utvecklingen.

Elin utbildning var en hybridutbildning, vilket innebar att det var möjligt att ta del av många moment på distans.

– Allt som oftast var jag ändå på plats i klassrummet.

Bland de antagna som påbörjat studier inom utbildningsområdet Data/IT på yrkeshögskolan var andelen kvinnor 31% år 2023 (källa: SCB).

– I början på applikationsutvecklartutbildningen var vi omkring 30 personer i min klass, och totalt var vi tre tjejer. Men jag har inte känt mig ovälkommen på något sätt, könsskillnaderna märktes inte av så mycket. Vi utför precis samma arbete. Under praktikperioderna tyckte jag fördelningen mellan kvinnor och män var något jämnare på de företag som jag var på.

Elin skulle rekommendera sin utbildning till andra, men har en uppmaning till den som funderar på upplägget.

– Både skolan och utbildningen var bra. Min utbildning var inriktad på iOS, Android och webbappar. Det innebar att jag fick en bred kunskap men ingen fördjupning på något

område. Om man vet vad man vill fokusera på så skulle jag rekommendera att fördjupa sig i någon spets.

Inflationen har inneburit att det inte är lika lätt att bli rekryterad som junior på ett företag, det vittnar Elin om.

– Jag har sökt jobb och märker att många företag nu letar efter personer med flerårig erfarenhet. Flera i min klass har också mött liknande utmaningar. Idag arbetar jag med annat.

I framtiden hoppas hon att hon får arbeta med något som är i linje med utbildningen.

– Absolut är det IT eller programmering som gäller då. Jag vill kunna klättra uppåt i branschen.

DT avslutar med att fråga om hon har någon favoritapp.

– Det måste vara någon av mina nyhetsappar i så fall, och det är inte på grund av apparnas utförande utan för att jag vill ha koll på det som händer i omvärlden. Det kanske är ett tråkigt svar, skrattar Elin.

Text: Olivia Renner Balkstam

Omnitor

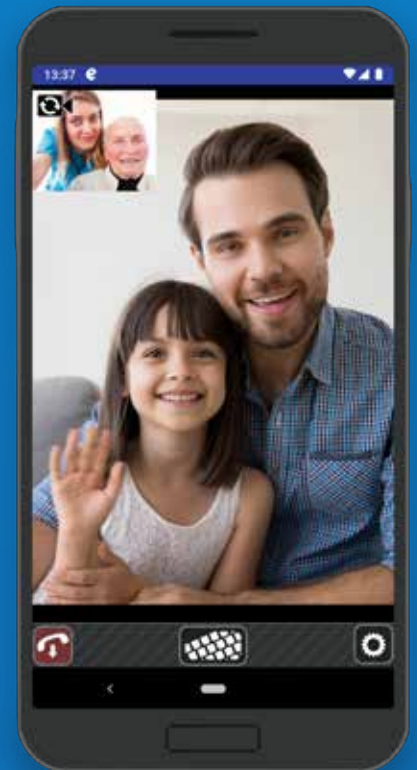
Tillgänglighet och trygghet

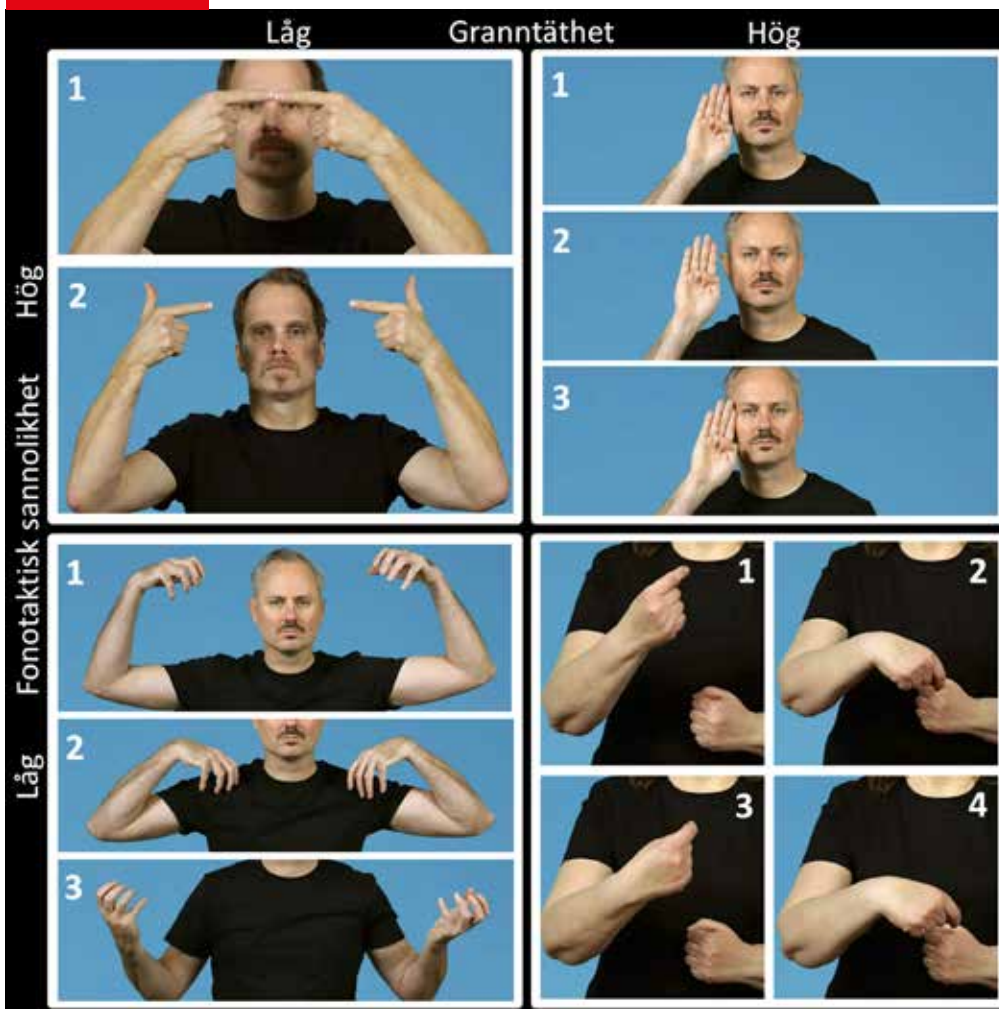
eCtouch

BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Figuren visar fyra påhittade tecken med hög (övre raden) respektive låg (nedre raden) fonotaktisk sannolikhet och hög (högra kolumnen) respektive låg (vänstra kolumnen) granntäthet. Siffrorna anger bildernas tidsordning.

Pseudotecken på svenskt teckenspråk

Läs om hur hittepå-tecken kan leda till större förståelse av teckenspråk och språklig kommunikation i forskning på universiteten i Linköping, Stockholm och Örebro.

Påhittade tecken kan bidra till förståelsen av teckenspråk

Om du fick uppgiften att hitta på nya tecken som inte finns i svenskt teckenspråk, hur skulle du gå till väga? Kanske skulle du ta ett existerande tecken och förändra något i tecknet, ungefär som man på talad svenska skulle kunna utgå från ett riktigt ord, till exempel *planteringsjord* och byta ut *t:et* mot ett *d*. Om du nu går till din favoritflorist och frågar om *pländeringsjord*, så kommer hen knappast stå som ett frågetecken och säga, Nej, något sådant har vi inte. Nej, din florist kommer troligen inte ens uppfatta att du bett om något annat än *planteringsjord*. Vi människor har nämligen en slags inneboende stavningskontroll som automatiskt justerar sådant som verkar tvetydigt eller oklart i språkliga signaler så att det vi uppfattar är begripliga begrepp, snarare än meningslöst nonsens. Vetenskapligt benämns denna effekt Ganong-effekten och har studerats främst för talat språk, men man kan anta att samma effekt finns i teckenspråk.

Hitta på tecken på svenskt teckenspråk

Ibland när vi forskar på teckenspråk behöver vi skapa påhittade tecken som inte har någon betydelse. Till exempel kan det vara användbart när vi vill vara säkra på att deltagarna i forskningen inte känner till de tecken de får se i vårt experiment sedan tidigare. De forskare som hittills har provat att skapa nya betydelselösa, så kallade, pseudotecken för vetenskapliga experiment har gjort som föreslaget ovan. De har utgått från ett befintligt tecken och ändrat något i det, exempelvis handform, läge, riktning eller rörelse, så att tecknets form förändrats. Det är förstås fullt möjligt att skapa ett nytt tecken på detta sätt. Risken är dock uppenbar att det nya tecknet framstår som ett felaktigt uttryckt tecken – precis som med *pländeringsjord* – och att den som ser tecknet på grund av Ganong-effekten mentalt byter tillbaka den ändrade handformen till den ursprungliga – man förstår helt enkelt vilket tecken det egentligen borde ha varit. Om detta sker går det inte att anta att man använt betydelselösa pseudotecken i sitt experiment. I vår studie har vi därför försökt skapa pseudotecken utan att basera

dem på existerande tecken. Men hur gör man då något sådant?

I alla teckenspråk kombineras olika beståndsdelar för att skapa tecken. De här kombinationerna förekommer olika ofta. Vissa finns med i många tecken, andra finns med i färre. Om vi jämför med talad svenska, och tar ordet *plantering* som exempel. Låt oss säga att vi pusslar om bokstäverna i ordet, så att vi får *lpantering* istället. Att ha *lp* i början av detta ord fungerar inte särskilt bra och går knappt ens att uttala. Om vi gör samma sak med teckenspråk, det vill säga pusslar ihop olika beståndsdelar på ett sätt som bryter mot hur de brukar förekomma, så kommer vi också få tecken som blir helt felaktiga. Alltså, felaktiga i förhållande till hur tecken brukar se ut i svenskt teckenspråk. De regler som styr villkoren för hur ord och tecken kan sättas samman brukar kallas fonotax. Om man i stället fokuserar på *hur ofta* olika beståndsdelar i ord eller tecken förekommer ihop får vi något som kallas fonotaktisk sannolikhet. Om man exempelvis har en viss handform, kan man fråga sig vad sannolikheten är att den förekommer i ett visst läge (t.ex. vid huvudet eller sidan av kroppen). Man kan alltså använda dessa sannolikheter för att avgöra hur pass bra olika beståndsdelar i tecken passar ihop. I vår metod för att skapa pseudotecken har vi först beräknat den fonotaktiska sannolikheten för alla olika kombinationer av teckenbeståndsdelar i svenskt teckenspråk, och sedan har vi slumpat nya kombinationer utifrån dessa sannolikheter. På det här sättet kunde vi skapa pseudotecken som ser ut som tecken i svenskt teckenspråk men som inte har någon betydelse, och inte heller av misstag kan tolkas som ett riktigt tecken. Metoden kräver dock tillgång till ett register med ett stort antal riktiga tecken. Och här har vi haft god nytta av det svenska teckenspråkslexikonet (teckensprakslexikon.su.se) vid Stockholms universitet, som innehåller cirka 20 000 transkriberade tecken.

Betydelsen av fonotaktisk sannolikhet och granntäthet för teckenuppfattning

Men varför så mycket jobb för att skapa tecken som inte finns? Jo, orsaken är att vi vill undersöka två aspekter som visat

sig vara centrala för att uppfatta språk, men som hittills i huvudsak bara har undersökts på talat språk. Dessa aspekter är fonotaktisk sannolikhet – som vi redan varit inne på – och något som kallas granntäthet. I talat språk omvandlas ljuden som kommer in via öronen till elektriska signaler i nervsystemet, vilka hjärnan sedan tolkar för att skapa förståelse. I processen letar hjärnan i den minnesbank där ordens betydelse lagras – det mentala lexikonet – efter ord som kan matcha den inkommande signalen. I denna process tar hjärnan hjälp av de fonotaktiska sannolikheterna. Om hjärnan exempelvis hör ett *b* i början av ett ord, är sannolikheten hög att nästa språkljud kan vara ett *l*. Omvänt, om hjärnan hör ett *l* först, är det mindre sannolikt att nästa ljud blir ett *b*. Detta gör det lättare för hjärnan att hitta ord med hög fonotaktisk sannolikhet. Som vi sett är orsaken att vissa ord har hög fonotaktisk sannolikhet just att deras fonotaktiska mönster förekommer ofta i språket. Att dessa mönster är vanliga i språket innebär att de finns i många ord. Och därför kommer många av dessa ord också likna varandra. Och när ord liknar varandra uppstår en naturlig förväxlingsrisk, vilken gör det svårare för hjärnan att hitta rätt. Vi säger att ord som liknar många andra ord har hög granntäthet, dvs. har många ordgrannar. I bearbetningen av talat språk finns det här alltså två motverkande processer. Hög fonotaktisk sannolikhet underlättar ordidentifiering, medan hög granntäthet gör det svårare att skilja mellan liknande ord. Nu är vi intresserade av att ta reda på hur det ser ut i teckenspråk.

Fungerar det mentala lexikonet på samma sätt på teckenspråk som på talat språk?

För att undersöka om fonotaktisk sannolikhet och granntäthet påverkar teckenuppfattning använder vi oss av en uppgift som vi kallar lexikalt beslutstest. I detta test visar vi ett tecken inspelat på video för deltagarna. Tecknet kan antingen vara ett riktigt tecken, som vi antar finns lagrat i testpersonens mentala lexikon, eller ett nyskapat pseudotecken som testpersonen inte sett förut. Uppgiften går ut på att avgöra så snabbt och korrekt som möjligt om tecknet som visas är ett riktigt tecken – något som förutsätter

att testpersonen hittat det i sitt mentala lexikon. Om riktiga tecken med hög fonotaktisk sannolikhet identifieras snabbare än tecken med låg fonotaktisk sannolikhet, och på samma sätt, om teckens granntäthet gör dem svårare att skilja från pseudotecknen, tyder det på att liknande processer för fonotaktisk sannolikhet och granntäthet skulle finnas i teckenspråk.

En av utmaningarna i vår studie har varit att beräkna fonotaktisk sannolikhet och granntäthet för teckenspråk. Detta visade sig vara betydligt mer komplicerat än för talat språk. Ett ord i talat språk består av en enda serie av språkljud – ett ljud i taget. När man undersöker hur många grannar ett ord har, kan man enkelt räkna antalet ord som kan bildas genom att byta ut, lägga till eller ta bort ett språkljud i den serien, och den fonotaktiska sannolikheten kan beräknas som sannolikheten för språkljudsföljden i ordet. I teckenspråk har vi både samtidiga och seriella beståndsdelar att ta hänsyn till. Med andra ord sker det många saker samtidigt i ett tecken, vilka alla också ofta förändras under tecknets utförande – en parallell kombination av beståndsdelar som förändras till nya kombinationer. Enkelt uttryckt är det många fler aspekter att väga in i beräkningarna. Som jämförelse har svenskan ett ganska begränsat antal språkljud – omkring 27 fonem – som går att kombinera för att skapa ord. I svenskt teckenspråk däremot är kombinationsmöjligheterna mycket större: vi räknar med 41 olika handformer, 34 olika lägen, olika sätt att vinkla, och rikta händerna och dessutom har vi två händer som kan utföra olika rörelser samtidigt. Denna stora skillnad i hur talade språk och teckenspråk är uppbyggda ger oss anledning att misstänka att det mentala lexikonet skiljer sig mellan språken. Det kan därmed finnas nya aspekter av språklig kommunikation att lära från denna teckenspråksstudie. Med våra nya pseudotecken samt beräkningar av fonotaktisk sannolikhet och teckengrannar är vi nu i en god position att kunna besvara denna fråga.

*Erik Witte (Örebro universitet),
Krister Schönström och Thomas Björkstrand
(Stockholms universitet), Henrik Danielsson och
Emil Holmer (Linköpings universitet)*

Medlem 2025? Självklart!

Dags för ett nytt år med teckenspråkiga aktiviteter. Se till att redan under december förnya ditt medlemskap via vårt medlems-system, medlem.sdr.org

Behöver ni hjälp? Kontakta vår medlemservice

E-post: medlem@sdr.org

Bildtelefon: [sdr@ectalk.se](tel:sdr@ectalk.se)

Har ni en idé som väntar på att förverkligas?

Sök bidrag från SDR:s stiftelser för följande ändamål:

Testaments- och Donationsstiftelsen

- Till forskning och utvecklingsprojekt
- Till SDR:s anslutna föreningars verksamhet
- Till barn och ungdomar från Västernorrlands län (Anna och Teodor Sjöströms Minnesfond)
- Till döva kvinnor i Nepal (Kerstin Kjellbergs minnesfond)

Stiftelsen August Carlssons Fliseryd minnesfond

- Till äldre döva

För mer information om ändamålen, om ni kan söka bidrag och ansökningsblanketter: www.sdr.org/om-oss/stiftelser

Skicka ansökan till stiftelsen@sdr.org senast 1 februari 2025

Stöd SDR

Vad brinner ditt hjärta för?

Du kan ge gåvor till olika ändamål genom SDR:

- ♥ SDR:s verksamhet
- ♥ Forskning och utvecklingsprojekt
- ♥ SDR:s anslutna föreningars verksamhet
- ♥ Barn och ungdomar
- ♥ Kvinnor i Nepal
- ♥ Äldre döva

Swish: 123 900 02 41 eller skanna QR-koden.
Bankgiro: 900-0241

Det finns möjlighet att få gåvoblad eller minnesblad. För mer information, se "Stöd SDR" på www.sdr.org

Varmt tack för din gåva!

Julklippstips från SDR Webbshop

Välkommen med din beställning senast den 8 december för leverans innan jul.

Nyhet! Vimpel GRATTIS

20 triangel-vimplar i fem olika färger med svenska handalfabetet GRATTIS i svart konturfärg. Storlek 15x21 cm.

Design: Ellinor Persson.

169:-

Dövflaggan i olika varianter

Sedan WFD:s kongressbeslut i Sydkorea juli 2023 har WFD börjat trycka olika storlekar av internationella dövflaggan. Dövflaggan är designad av Arnaud Balard, fransk dövblind konstnär. Flaggan finns även i fler produkter, som t.ex. nyckelring och stickers.

Se mer i webbshopen!

Turkosa ullvantar

Sköna och varma tumvantar i fin kvalitet av ull. Vantarna är stickade och tovade av SDR:s medlemmar. Etikett: Teckenspråk självklart!

239:-

Tygkasse/ryggsäck

Med unik illustration "Dövmakt! Döva vet bättre om döva". Tygkassen kan även användas som ryggsäck = teckenspråksvänlig ryggsäck. Finns i blå och grå färg. Storlek: 37x40 cm. Illustration: Sara Domström.

199:-

29:-

Klistermärke DÖVMAKT

Matt klistermärke med illustration av Dövmakt-bilden i svart/vit färg. Illustration: Sara Domström. Storlek: 8x9,5 cm. Säljs i 3-pack.

Handla finns inte längre finns kvar, utan det är Webbshop som gäller. Välkommen att shoppa i nya webbshopen!

www.webbshop.sdr.org

@sdrwebbshop

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

2025 i sikte!

Snart är år 2024 till ända och här ger vi en summering om vad som kan väntas under 2025 – särskilt inom det intressepolitiska arbetet. 2025 är nämligen det fjärde och sista året för vårt handlingsprogram Teckenspråk – En hållbar framtid 2022 till 2025. Våra fokusfrågor under 2025 är utbildning och digital utveckling (AI).

Förbundets fokusfrågor framgår i vår verksamhetsplan för 2025. I utbildningsområdet arbetar vi fortsatt för en ändring i skollagen så att specialskolan inte anses vara en sista utväg för döva barn och unga som inte klarar en skolgång i reguljära skolor. Specialskolan som behöver stärka sin teckenspråksmiljö ska vara en jämlik skolform jämfört med andra skolor. SDR ska också verka för att de barn och unga som går integrerat ska ha rätt stöd och få tillgång till undervisning på svenskt teckenspråk. Kunskap i dövstudier ska spridas och erbjudas till alla som arbetar för och med döva och hörselskadade elever – oavsett befattning och skolform.

Vår andra fokusfråga under 2025 är AI där vi vill initiera ett arbete för att döva kan bidra till och dra nytta av denna framväxande teknik. Eftersom AI-teknologi blir alltmer integrerat i samhället är det viktigt att även döva är inkluderade – både som utvecklare och användare. Det återstår mycket innan vi kan se AI-baserade funktioner med svenskt teckenspråk i bland annat den offentliga sektorn. Vi anser att AI kan bidra till bättre tillgänglighet och minskat utanförskap för döva men betonar att

Foto: Istock

Under 2025 har förbundet utbildning och AI som fokusfrågor.

kvalitet och tillförlitlighet behöver säkerställas. AI kan skapa en mer inkluderande miljö där dövas vardag underlättas och där vi kan delta mer jämlikt i samhället.

SDR kommer även att summera arbetet som gjorts från 2022 till och med 2025 och inkludera de frågor som förutsätter ett fortsatt arbete. Här hittar vi bland annat tolkfrågan och arbetet för en upprättelse för döva genom en sanningskommission. I den sistnämnda frågan har förbundsstyrelsen redan beslutat att tillsätta en arbetsgrupp med en tillhörande uppdragsbeskrivning, vilket bereder förbundet för det långsiktiga arbete detta innebär.

Kongressen i juni 2025 ska behandla ett nytt handlingsprogram för förbundets arbete 2026 till 2029. Vid kongressen kommer även en ny förbundsordförande att utses, då Åsa Henningsson meddelat att hon inte är tillgänglig för omval. Detsamma gäller förbundskassör Daniel Littorin, ledamöterna Maria Hermanson, Pia Johnsson Sederholm, Hedvig Ledung och Laith Fathulla som lämnar sina uppdrag vid kongressen. Nuvarande vice förbundsordförande Joakim Hagelin och styrelseledamöterna Christina Eriksson och Lea Strandberg ställer upp på omval.

■ DÖVAS DAG 2024

Stockholms Dövas Förening, SDF, var värdar för Dövas Dag 2024 som genomfördes på Östersjön. Vi vill tacka alla som deltog på ombudskonferensen och för alla goda samtal som skedde ombord, likaså till alla besökare till våra utställningsbord. Vid vårt bord för vår webbshop tog vi även emot idéer och förslag på nya produkter till vårt sortiment – tack för alla förslag. Tack till SDF för ett väl genomfört arrangemang. Vi ses i Göteborg nästa år!

■ REMISS OM INTEGRATION

Förbundet har svarat på slutbetänkandet Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41). Här betonar vi att om döva personer ska kunna delta på lika villkor på arbetsmarknaden och i samhällslivet är tillgången till svenskt teckenspråk, tolktjänster och kunskap om dövas rättigheter avgörande. Vi samarbetar gärna med berörda aktörer för att säkerställa att döva inkluderas fullt ut i framtida integrationsinsatser. Vårt remissvar i sin helhet finns på sdr.org.

■ SDR BESÖKTE BOLIVIA

Lars-Gunnar Møllefors som är kontaktperson för vårt biståndsarbete i Bolivia, i samarbete med MyRight, har besökt landet i oktober. Det nationella arbetet fokuseras på det bolivianska teckenspråkets ställning, utbildningar för döv lärare och teckenspråkslärare samt upprättandet av en tolkutbildning men även uppföljningar av antalet regionala och lokala föreningar i landet har gjorts. Besök våra sociala medier för att se Lars-Gunnars rapporter.

Riksdagsledamoten Märta Stenevi (MP) i SVT Nyhetstecken efter att ha sett föreställningen *Audism genom livet*. Foto: Sveriges riksdag

Hela riksdagen bör se föreställningen

På gång:

- **27 nov.** SPSM:s Nationella Intresseråd
- **27 nov.** AU har möte
- **5 dec.** Socialstyrelsens råd för funktionshinderfrågor
- **9 dec.** SDR deltar i panel på PS Funkdagen
- **13–15 dec.** Förbundsstyrelsen har sammanträde
- **15 dec.** Sista dagen att skicka in förslag på personer till förbundsstyrelsen! Mejla vb@sdr.org
- **17-19 jan.** Förbundsstyrelsen har sammanträde
- **31 jan.** Sista dagen för kallelsen till kongressen och valberedningens förslag på ny förbundsstyrelse

■ SDR OMORGANISERAS

Förbundet har genomfört omorganisationen, som vi tidigare informerat om före sommaren. Syftet är att förstärka förbundets kärnverksamhet – det intressepolitiska arbetet – samtidigt som en ekonomisk hållbarhet ska upprätthållas. Övergångsarbetet till den nya organisationen pågår och kommer att fortsätta till början av nästa år. För mer information om omorganisationen, se artikel på sidan 10. Vid frågor – kontakta förbundsordförande Åsa Henningsson.

■ NYTT FRÅN KANSLIET

Vår webbredaktör Linda Stål och administratör tillika översättare Alexia Lefebvre har nu slutat på SDR efter 27 respektive 11 år. Deras arbetsinsatser har varit och är mycket uppskattade. Stort tack för er tjänstgöring och tid hos oss på SDR! Vår intressepolitiska handläggare Sigríður "Sigga" V. Jóhannsdóttir slutade hos oss i oktober. Projektledare för Starka och synliga tillsammans Kristofer Carlsson slutar i november. Tack för era insatser!

Foto: Unsplash

■ GOD JUL & GOTT NYTT ÅR!

Vi i förbundsstyrelsen och på kansliet önskar er alla God Jul och Gott nytt år 2025!

Hedvig Ledung tycker...

För länge har vi låtit hörselnormer få oss säga *hörfin, kan tala bra, döven, dålig svenska*. Dessa etiketter skapar en rangordning inom dövsamhället, där audismen ruvar i skrymslen och vrår. Då känner personer ett mindre värde för att vara döv. Men det är dags att skrymslena dras fram i ljuset så vi ser hur audismen även finns bland oss. Vi ser hur majoritetssamhället tillämpar audismen och även hur det påverkar vårt dövsamhälle.

Att förstå audismens maktstrukturer är en första insikt mot frihetsgörande. Det kan vara ett smärtsamt uppvaknande att inse hur jag har medverkat till att bibehålla strukturer som

förtrycker mina medmänniskor. Uppvaknande är dock nödvändigt för att kunna se klarare på vad som hänt dig och dina nära tidigare i livet och i nuet.

Med medvetenhet kan vi våga se hur vi bidragit till audism. Med medvetenhet om maktstrukturer kan vi se hur audismen kan städas bort. När vi lärt oss hur maktstrukturer ser ut kan vi se hur andra former av förtryck finns i vårt samhälle. Viktigast av allt är att medvetenhet leder till motstånd och mer trygghet i vilka vi är och rätten till våra rättigheter.

Arbetsgruppen i Starka och synliga tillsammans: Martin Nordlinder, Geta Kroon, Kristofer Carlsson, Christin Ingesson, Jonas Brännvall, Eva Norberg, Elsa Brunemalm, Charlotte Gustavsson och Joakim Hagelin Adeby. På bilden saknas Annette Rundgren.

■ FÖRSTA FASEN KLAR

Projektet Synliga och starka tillsammans är vid en punkt där den första fasen är till sin ända. En huvudfråga som projektet arbetat med är om förbundet ska byta namn och logo. Flera viktiga tankar, funderingar och frågor har lyfts för att undersöka hur SDR kan ha en stark och säker ställning i ett alltmer nyckfullt och föränderligt landskap. Med SDR menar vi inte enbart förbundet, utan hela organisationen inklusive alla regionala och lokala verksamheter.

Arbetsgruppen har tillsammans med experter inom varumärkesutveckling arbetat fram en grund. Den består av varumärkesplattform, kreativt koncept och kommunikationsstrategi. I korthet är varumärkesplattformen en sorts grundbult där vi hittar förbundets kärnvärden och syften. Till exempel att vi ska samla krafterna och stå enade på alla olika nivåer inom organisationen. Ett antal formuleringar har tagits fram utifrån diskussioner, tankar och funderingar inom arbetsgruppen.

Vidare har behovet av ett enhetligt och igenkännbart uttryck över hela landet lyfts fram och förslag på kreativt koncept har presenterats där vi ser hur en ny visuell identitet kan knyta samman och stärka hela förbundet. Det kan vara genom en uppdaterad logotyp och ett gemensamt koncept som används på alla nivåer, även av lokal-föreningarna.

I den förslagna kommunikationsstrategin framgår det bland annat hur hela organisationen kan arbeta både internt och externt med tanken att allt vi gör i hela organisationen, allt från intressepolitik till fikaträffar, är för ett bättre liv och vardag för döva. Andra saker som finns med i strategin är hur SDR kan öka samhällets kunskap om teckenspråk och dövas rättigheter. Projektets rekommendation är att förbundet ska byta både namn och logo, men inga beslut är tagna ännu.

Projektets process delas upp i huvudsak i två faser, där den första fasen fokuserat på grunden för ett fortsatt arbete och är nu avslutad. Först efter beslut av förbundsstyrelsen om eventuellt nytt namn och ny logo kan den andra fasen i projektet påbörjas. Målet med dessa möjliga förändringar är att skapa en starkare och mer samlad organisation som kan driva dövas rättigheter med större kraft och tydlighet.

■ SUCCÉ FÖR TURNÉN!

Föreställningen Audism genom livet hade premiär den 23 oktober, där både press och intresseorganisationer deltog. Dagen efter genomfördes en föreställning för representanter från olika myndigheter, handläggare och tjänstemän. Turnén kommer att pågå fram till den 28 november och avslutas i Lund. Föreställningen gör succé! Den har fått stor uppmärksamhet, bland annat i sociala medier och SVT Nyheter, och väcker publikens känslor.

Inom ramen för projektet Omvända världen kartlägger och undersöker vi också myndigheters och offentliga verksamheters kunskap om svenskt teckenspråk, genom en enkät. Vi vill veta hur de arbetar med frågor relaterade till svenskt teckenspråk och döva som målgrupp i deras verksamhet.

■ VÄRDEFULLT BESÖK I FINLAND

Projektet Dövas Kulturarvscentrum har besökt dövmuseet i Tammerfors och dövutställningen i Helsingfors – ett inspirerande studiebesök där vi knöt värdefulla kontakter för framtiden. Finland ligger flera år före oss och har redan registrerat över 10 000 fotografier och 3 000 föremål. De har också en hög oregistrerade föremål kvar att jobba med medan vi i Sverige precis har börjat arbetet.

Vårt projekt har avverkat ett år av tre och vår första årsrapport är inskickad. Vi ser fram emot det andra projektåret med fokus på praktiska insatser som registrering av föremål och fotografier samt planeringen av ett fysiskt museum inför år tre. En hemsida är på gång och lanseras snart – håll utkik!

■ NYTT FRÅN DIGIDÖV

DigiDöv har två spännande nyheter varav en är ett samarbete med Örebro servicecenter som nu erbjuder småkurser med DigiDövs läromaterial. Den andra är att vi har berättat om DigiDöv på MFD:s kompetensforum för funktionshindersfrågor där många deltagare är från kommuner och regioner. Viktigt och bra att vi sprider information och kunskap om äldre dövas digitala utanförskap!

DigiDöv behöver flera DigiDöv-guider! I Stockholm har vi två guider men där behövs minst tio då det är många som står i kö. Kursdeltagarna har roligt och vill fortsätta. Eloge till de två guiderna som kämpar! Se vår annons på mittuppslaget och längre fram kommer en folder som ni kan ladda ner från DigiDöv webbplatsen.

Syssna! Fyra föreläsningar om psykisk hälsa

Ta chansen och få kunskap, tips och verktyg för att hantera din vardag. Projektet Syssna på mig erbjuder fyra kostnadsfria digitala föreläsningar på teckenspråk.

5 dec. Varför är återhämtning viktigt? Sara Schöldt, socionom
21 jan. Medveten självmedkänsla, Sofia Hansdotter, psykolog
26 feb. Popcornhjärna – en ny folksjukdom? Rakel Burman, socionom

25 mars Ångest, Maria Midböe, psykolog

Föreläsningar ges via Zoom kl 19-20. Mejla din anmälan till sysnapamig@sdr.org senast en vecka innan varje föreläsning. Du får länken efter du anmält dig.

Kära brevvän!

Det var länge sedan jag skrev till dig. Hoppas allt är bra med dig? Med mig är det bara bra. Tänk dig, vi har brevväxlat i snart 45 år. Vad tiden går fort. Och alla dina brev har jag kvar hos mig i en skokartong. Ibland är det kul att gå tillbaka i tiden och se vad vi har skrivit om.

Just nu är jag pensionär sedan årsskiftet och det är så skönt att slippa gå upp klockan halv sex varje morgon. Nu kan jag sova till klockan sju, dricka kaffe och läsa dagstidningen i lugn och ro. Jag läser alltid papperstidning. Jag skriver hellre brev för hand, då kan jag filosofera under tiden som jag skriver. Om jag skriver på datorn går det för fort och min hjärna hinner inte tänka. Nä, tacka vet jag papper och penna!

Har du sett att Folkhälsomyndigheten har gått ut med rekommendationer om skärmtid för barn och unga? Hur gör du när du läser tidningar eller böcker? Tänk på alla tv-kanaler, sociala medier och nyheter i mobilen. Det blir mycket skärmtid när man tänker efter. Minns du för 40 år sedan då vi inte hade dator och mobiltelefoner inte "fanns"? När mina barn kom hem från dagis (det hette så förr) fick de vara med mig och laga mat, leka med kompis som följde med från dagis eller sitta och måla. Klockan 18.00 tittade vi på Björnes magasin på TV, sedan var det ut och leka lite före sängdags. Läsa saga från sagoboken och låta barnen lyssna på sagor via kassetband eller CD-spelare. Var det bättre förr?

Jag tänker på alla föräldrar som ska "förhandla" med sina barn om att minska på skärmtiden. Barnen gör som föräldrarna! Och hur gör vi själva? Tänk på att den sociala arenan har flyttat ut på nätet och idag "leker" inte barnen ute och spelar fotboll, brännboll eller kurragömma på samma sätt som förr. Det är vanligt att spela spel med varandra på distans.

Sitter just nu på ett café och skriver detta brev för hand. Ser en mamma med sitt barn som är cirka sex månader. Mamman sitter och kollar i mobilen och barnet upptäcker världen runtomkring. Ibland försöker mamman få sitt barn att titta på mobilen, men barnet är inte intresserat. Sedan ser jag plötsligt hur mamman tecknar. Lampa, mössa, äta och barnet skiner upp i hela ansiktet. Det värmdde gott i mig.

Ser fram emot att få svar från dig. Tänk dig vilken lycka det är att få ett handskrivet brev i brevlådan. Ta hand om dig och var rädd om dig!

Varm kram,
Bittan Martinell

■ DÖVAS SENIOR DAGAR

Lundabygdens Dövas Förening (LDF) och Sveriges Dövas Pensionärsförbund (SDP) ordnar för första gången "Dövas Senior Dagar". Syftet är att vi alla ska umgås, träffa alla gamla skol/ klasskamrater eller vänner och ha ROLIGT.

Du kanske broderar, syr, målar tavlor, gör smycken eller något annat – ta med det! Vi ordnar en "utställning" med bord. Visa eller sälja? Ja, det är upp till dig.

Plats: **Elite Ideon Hotell i Lund**

Datum: **19 till 21 maj 2025.**

Ungefärligt program blir:

- Måndag: ankomst, lunch, ett par föreläsningar, samvaro, utställning och middag.
- Tisdag: Efter frukost, bussutflykt kring Lund och lunch. Tillbaka till hotellet. Bankett och underhållning.
- Onsdag: Frukost och sen hemfärd.

Boka eller skriv upp och häng gärna med! Du som är medlem är varmt välkommen att uppleva dessa spännande dagar. Det är första gången och om det blir lyckat gör vi gärna om det, fast någon annanstans?

Information om program, pris och anmälan kommer på sdpf.se och vår facebook i nov/dec.

Varmt välkomna önskar LDF och SDP!

Foto: Unsplash

■ GOD JUL & GOTT NYTT ÅR!

Vi SDP vill önska ER ALLA en riktig god jul och ett gott nytt år! Vi hoppas att ni får tid att njuta av dessa helger med nära och kära. Ta gärna en promenad, åk skidor om vädret tillåter eller utför någon annan aktivitet som passar dig. Vi ser fram emot ett nytt år och ett spännande verksamhetsår 2025.

■ INGA-BRITTS AVGÅNG

Inga-Britt Andersson har avgått från SDP:s styrelse. Vi vill tacka för hennes fina insatser under nästan åtta år. Hon har bidragit en hel del och vi är glada att hon varit med oss. Tack Inga-Britt!

**SVERIGES DÖVAS
PENSIONÄRSFÖRBUND**

Ordförande: Marianne Wallentin
marianne@sdpf.se

Vice ordförande: Jan Magnström
jmag@sdpf.se

Ekonomiansvarig: Ove Wallster
ove@sdpf.se

Sekreterare: Bittan Martinell
bittan@sdpf.se

sdpf.se

Vår framtid är här och nu

Vad kul att det är min tur att skriva här! Jag heter Mindie och har äran att vara ordförande för SDUF. Mandatperioden 2023-2024 markerar mitt tredje år i styrelsen, men första gången som ordförande. Med förbundsstämman i november vill jag reflektera över året som gått och dela några tankar om våra framsteg. Det här året har lärt mig mycket om samarbete och vikten av nytänkande. Att se våra gemensamma insatser ge resultat har varit otroligt givande, och jag ser fram emot att fortsätta utveckla förbundet tillsammans med er alla.

Det har varit ett fantastiskt och händelserikt år för SDUF, där vi tagit flera stora steg framåt. Vi har vuxit som organisation, gått från tre till fem anställda, och genomfört våra årliga sommarläger – hjärtat i vår verksamhet som glädjer både deltagare och ledare. Vårt mål är att fortsätta växa, både i kvalitet och stabilitet.

I januari 2024 drar två spännande projekt igång. Det första, *Minska rasism och intolerans i dövsamhället genom tillgänglig information*, handlar om att skapa en mer inkluderande dövgemenskap genom workshops och läromaterial. Det andra projektet är ett klimatinitiativ i samarbete med MyRight, där vi vill uppmuntra fler döva och hörselskadade barn och ungdomar att engagera sig i klimatrörelsen. Genom projektinitiativ hoppas vi även locka fler unga att söka jobb hos oss. Dessa initiativ är en del av vår större vision om ett inkluderande samhälle där vi stärker både dövgemenskapen och samhället i stort.

I år återvände SDUF till Almedalen efter några års uppehåll, vilket var mycket givande! Vi knöt värdefulla kontakter med beslutsfattare och partnerorganisationer och planerar nu

Svenska deltagarna på Eudy:s läger. Läs mer på nästa sida.

att delta varje år, då Almedalen är ett viktigt forum för våra intressepolitiska frågor.

Vi har även utvecklat verksamheten på flera andra sätt. Vi har skapat en ny tjänst som intressepolitisk strateg för att stärka vårt intressepolitiska arbete och anställt en kommunikatör på heltid för att förbättra våra sociala medier och vår hemsida. Efter en lyckad studenthelg i februari bildade vi dessutom Studentgruppen för att skapa en mötesplats för döva och hörselskadade högskolestudenter. Vi har också infört en likabehandlingsplan för att göra SDUF till en trygg och inkluderande organisation för alla. Vi har redan lagt en stark grund för framtiden, men det är bara början. Med våra nya projekt och en växande organisation hoppas jag att SDUF fortsätter vara en plats där unga döva och hörselskadade kan växa, påverka och känna sig hörda. Unga dövrörelsen är inte framtiden; den är nu. Genom att tänka framåt, satsa på nytänkande och utveckling kan vi tillsammans skapa en ännu starkare framtid för både SDUF och dövrörelsen i Sverige.

Med detta sagt vill jag rikta ett stort och hjärtligt tack till alla våra medlemmar, partnerorganisationer och alla som bidragit till årets framgångar. Låt oss tillsammans arbeta för att nästa år blir ännu bättre!

Mindie Norrie
Förbundsordförande SDUF

På gång:

- 13 nov. LSU dialogmöte
- 20 nov. Referensgruppsmöte med NUFT
- 28 nov. Möte om barnrättskommittén
- 30 nov-1 dec. Digitalt lägergruppsmöte
- 5-8 dec. DNUR Haustfunder
- 15 jan. Lägeranmälan öppnar
- 2 feb. Anmälan för läger stänger
- 7-9 mars Lägergruppsmöte för rekrytering
- 28-30 mars Engagera sig-kurs på Västanviks folkhögskola

SVERIGES DÖVAS UNGDOMSFÖRBUND
Risseleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
kansli@sduf.se

Förbundsordförande: Mindie Norrie
mindie.norrie@sduf.se

Skype: tidsbokning via mejl
Twitter: @sduf1966
Facebook: sduf
Instagram: @sduf1966

Stöd oss: Sduf bg 5759-5647
Swish: 123 218 1477

sduf.se

Juli i Järvsö: Glada barn, trots dåligt väder...

■ BARNLÄGER I JÄRVSÖ

SDUF:s barnläger 2024 var en succé! Den 15-21 juli samlades barn och ledare på lägerplatsen i Järvsö, redo för en spännande vecka fylld med aktiviteter, umgänge och god mat. Veckan bjöd inte på mycket sol, men barnen var glada ändå. Lägre visade verkligen att det inte finns dåligt väder, bara dåliga kläder. Barnen badade och lekte oavsett väder, och ledarna deltog med leenden! Lägre avslutades med en tårttävling där lagen dekorerade tårter som ledarna dömde. Alla tårter var så goda att det var svårt att välja en vinnare. Sista kvällen hade vi fest med temat "Min hjälte" och tog avsked av varandra. Vi hade även det obligatoriska vattenkriget. Hoppas vi ses nästa år!

47 barn från 18 länder på EUDYs barnläger. Foto: European Union of the Deaf Youth.

■ BARNLÄGER I TYSKA MESSERBERG

Nu var det EUDY:s barnläger som ägde rum den 12-18 augusti i Messerberg, Tyskland. Med fanns 47 barn från 18 länder, inklusive 4 deltagare och en ledare från Sverige. Det blev en oförglömlig vecka fylld med roliga och lärorika aktiviteter. Vi åkte rodel, vandrade i den vackra naturen och njöt av solen och stjärnorna. Under en kulturkväll delade vi mat och traditioner från våra hemländer,

vilket skapade en fantastisk gemenskap. Vi lyssnade på inspirerande föreläsningar om Zaras äventyr i Amerika, astronomi och dövblindhet. Vi lärde oss också internationella tecken, vilket var både roligt och spännande. En av veckans höjdpunkter var tävlingarna i "survival challenge", där vi samlade poäng och tävlade tillsammans. Veckan var fylld med skratt, vänskap och minnen för livet!

Riksläger Döv+ på Carlstorp, Öland.

■ RIKSLÄGER DÖV+ PÅ ÖLAND

1-7 juli samlades nio deltagare och fyra lägerledare på Döv+-lägret på Carlstorp på Öland. Under veckan, fylld med aktiviteter och gemenskap, skapades minnen för livet. Vi inledde med sol och bad vid havet och spelade minigolf. Vi besökte Ölands djur- och nöjespark och badade i vattenlandet. En annan höjdpunkt var vårt besök på Kalmar Slott med en teckenspråksguide, som gav oss en lärorik och spännande upplevelse. Vi spelade kortspel, UNO, Skip-Bo, maffia och deltog i en 5-kamp, vilket blev mycket uppskattat. Tack till alla deltagare för en oförglömlig vecka – vi ser redan fram emot nästa gång!

■ SAMRÅD OM VAL

SDUF medverkade i ett samråd om ambulerande röstmottagning med NOD och Valmyndigheten. Vi lyfte vikten av teckenspråkig information, lättläst text och animerad film som visar hela processen, vilket skulle underlätta för många.

■ DIALOGMÖTE MED UR

SDUF närvarade vid ett dialogmöte med UR om deras utbud av teckenspråkiga program. Vi fick ta del av UR:s arbete för att erbjuda kvalitativa teckenspråkiga program samt deras ambition att utveckla detta arbete vidare inför nästa sändningstillstånd.

Den klasslösa dövskolan

Jag gick i åttonde klass. Eller kanske i sjuan. Högstadiet i alla fall. Det var slutet på läsåret. Sommaren närmade sig och det varma vädret lovade gott för ett härligt sommarlov. Jag och några i klassen skulle följa med en klasskompis hem. Klasskompisen bodde i Danderyd. Ett stort hus. Nog det största huset som en familj bodde i som jag nånsin har besökt. Vi gick husesyn och sen ville klasskompisen visa en sak för oss. Vi följde efter längre nedför gatan där det fanns en pool för samfälligheten. En egen pool! För oss i början av 90-talet var det riktigt stort.

Under min uppväxt när jag gick i skolan var detta inget jag riktigt reflekterade över. Jag gick på Alviksskolan, en hörselklass som tog emot elever från hela Storstockholm. Klasskamraterna kom från alla möjliga håll. Södertälje, Upplands Väsby, Västerhaninge, Danderyd och Täby. Givetvis, när vi var små hälsade vi sällan på varandra. Kanske fanns det ett par stycken som man hade mer kontakt med och då var det mer föräldrarna som bestämde när det passade. Men senare i slutet på mellanstadiet kunde man bestämma lite mer, så då följde vi med varandra hem.

Där förstod jag att vi hade det olika. Vissa bodde i lägenheter. Andra i hus. Vissa bodde trångt. Andra hade gott om plats. Vissa

hade sommarstugor. Andra inte. En hade som sagt en pool. En egen pool! Så där under den tiden fick jag verkligen besöka olika typer av hem, liv och sammanhang.

Men det var inte konstigt eller annorlunda för mig. Det var mina klasskompisar. Var de bodde var inte avgörande för att jag hängde med dem, utan mer om vi hade gemensamma intressen och hade kul tillsammans. Så det var normalt för mig och ingenting som jag riktigt reflekterade över.

Det är först sen jag blev förälder som det här verkligen slog mig. Speciellt när jag såg skillnad mellan mina barn, varav en går på dövskola och två går på kommunala hörande grundskolor. Barnet som gick på dövskola hade klasskamrater från hela regionen, från Örebro, Dalarna, Sörmland och Västmanland. Med mina två andra barn, så kom alla klasskamrater i princip från samma bostadsområde. Vi har det ganska likt varandra hur vi bor. Hur vi har våra liv och sammanhang.

Ibland förs det argument att barn som går på dövskola inte har många klasskamrater. Det är ju sant att klasserna i dövskolan är mindre än i kommunala grundskolor dels av praktiska skäl och dels för att elevunderlaget är betydligt färre än hörande elever. Man brukar då säga att döva elevers umgängeskrets blir mer begränsad med färre kamrater.

Att det är färre klasskamrater kan vi hålla med om, men jag vill hävda att världen för döva barn i dövskolan blir mycket större än för hörande barn. Du får fler möjligheter att träffa andra från olika sammanhang än om du går i en hörande grundskola där de flesta, om inte alla, har ungefär samma bakgrund. I dövskolan får du träffa kompisar från andra socioekonomiska bakgrunder, olika religioner och livssituationer. Det skapar också större möjligheter att faktiskt kunna förstå varandras perspektiv eftersom de på riktigt möter varandra och får vara med varandra varje skoldag. Det är inte längre självklart i dagens Skolsverige.

Det här ska vi vara rädda om och lyfta som en väldigt positiv del i att gå på dövskola, där eleverna får helt andra förutsättningar att möta varandra än vad många andra har. På det sättet skapas en fantastisk gemenskap och förståelse som många inte får samma möjlighet till.

Så nu vet du vad du ska säga nästa gång någon kommer med samma tjatiga argument att det är små klasser och man inte har så många kompisar och så vidare. Kanske kan du också bidra med dina egna erfarenheter?

Tobias Palmkvist

EN KARRIÄR PÅ SCEN?

VIADUCTUS

Drömmer du om en karriär på scen?
Brinner du för scenkonst eller musik?
Sök Viaductus residens!

Viaductus residens är för dig som har ett brinnande intresse för scenkonst eller musik, vill utvecklas i ditt skapande och lever med en funktionsnedsättning eller nombrytande funktionalitet. Vi kommer att arbeta tvärkonstnärligt och välkomnar alla möjliga scenuttryck: musik, teater, dans, sång med mera.

LÄS MER OCH ANSÖK PÅ WWW.VIADUCTUS.COM
SENAST 13 JANUARI 2025

MOOMS
TEATRETT

SHAREMUSIC
PERFORMING ARTS

SKÅNES DANSTEATER

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN

Vad skulle du göra om
du vann 5.000.000 kr
på SUPER-dragningen?

Passa på!

Första lotten 69 kr*

Gratis gåva

*25 kr tillkommer i fakturaavgift

GÅVA:

Presentkort

Varsågod! Någon gillar dig lite extra.

ICA 400 kr

Efter din tredje
betalda Månadslott

Spel
inspek
tionen

Stödlinjen

för spelare och anhöriga
Telefon 020-81 91 00

Överskottet från Månadslotten — SDR:s och SRF:s gemensamma lotteri — hjälper till att förbättra dövas och synskadades livssituation och möjligheter. Senast blev överskottet från Månadslotten och Månadslotten Plus till Sveriges Dövas Riksförbund **4.480.114 kronor!**

• Använd svarskortet • Ring 08-4000 0229 • www.manadslotten.se/dovas • QR-kod

SVARSKORT — stötta synskadade och döva!

JA TACK! Jag beställer 1 Månadslotten för 69 kr*, med dragningar varje dag och får, ca 5 veckor efter min tredje betalda Månadslott, ett ICA presentkort värde 400 kr utan extra kostnad. Jag får min Månadslott i en bekväm tillsvidareprenumeration direkt hem i brevlådan. Jag betalar 170* kronor per månad med inbetalningskortet som medföljer utskicket (*25 kr tillkommer i fakturaavgift om jag inte betalar med Autogiro eller e-faktura). Prenumerationen har ingen bindningstid och jag väljer själv när jag vill avsluta min möjlighet till miljonvinster genom att kontakta kundservice.

23MAICA

Namn: _____

Adress: _____

Postnr./Ort: _____

E-post: _____

Telefon/Mobil: _____

QR-kod för
beställning

Frankeras ej
Mottagaren betalar
portot

Ideella Spel/
Månadslotten

SVARSPOST
20122917
162 20 Vällingby

Erbudandet gäller nya kunder, en gång per person, längst till 2025-02-28 och dig som är fyllda 18 år och bor i Sverige. Din gåva får du cirka 5 veckor efter att din tredje betalning registrerats. Vi kommer att lagra de personuppgifter du lämnar här och kan även komma att komplettera dessa i efterhand för att kunna fullgöra våra kundtaganden, leva upp till lagar och regler, samt för marknadsföring. Ideella Spel AB, SDR och SRF är personuppgiftsansvariga och hanterar alla personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Mer om detta, fullständiga och allmänna villkor samt licenstid och vinstplan kan du läsa om på www.manadslotten.se/villkor. Förmånstagare är Sveriges Dövas Riksförbund & Synskadades Riksförbund. Spelar du för mycket? Läs om spelansvar på manadslotten.se/spelansvar. Månadslotten står under Spelinspektionens tillsyn.

Adam Kron

Amanda Forsman
Östberg

Anette Casselstål

Anna Josephsson

Blända Olsson

Camilla Wikström

Catharina de Ron

Cisilla Sturzenbecker

Emma Stenström

Ida Gustafsson

Isabella Lindvall

Jenni Hestrell

Jenny Stålberg

Jessica Dobson

Jessica Rosell

Johanna Sandholm

Jonas Seger

Katarina Mårtensson

Lena Ekevid

Linnéa Davidsson

Linnéa Lindén

Malin Matsdotter

Mio Parsmo

Niklas Eriksson

Priscilla Ferrera

Sanna Roos

Sofia Lindfors

Tatiana Sandberg

God Jul och gott nytt år önskar vi på

Stockholmstolkarna

www.stockholmstolkarna.se

Stockholmstolkarna